

KNJIŽNICA
EDVARDA KARDELJA
V CELJU

naš aero 1 • 80

Ob 8. marcu

mednarodnem dnevu žena

Letos namenoma nismo posebej opremljali številke NAŠ AERO ob dnevu žena. Kajti tudi dan žena bomo praznovali delovno in ustvarjalno (Priporočilo republiškega odbora ZS Slovenije).

Zato tokrat namenjam tej temi le nekaj stavkov.

Verjetno bo tudi letos opravljeno mnogo statistik, analiz in podobno ob 8. marcu. Marsičesa se bomo spomnili, marsikaj si bomo zadali. Nekako pa mi tokrat pisanje ne gre od rok. Težko je pisati o emancipaciji, ko pa vemo, da je še marsikaj neurejenega na tem področju. Velikokrat žena ne doseže, tistega, kar bi želela prav zato, ker ima več obveznosti kakor možje. Kako lahko je moškemu najti izgovor, da gre s prijatelji na zabavo, se udeleži posveta, sestanka. Če je potrebno po otroke v vrtec, bo žena tista, ki se bo opravičila in manjkala na sestanku, ne mož. Količkokrat bo zaradi svojih nujnih opravil bedela še pozno v noč, da bo vse opravila, vse postorila. Še in še bi lahko naštevala! Toda ne bom!

Zato tudi tokrat ponovno sprašujem, vi pa poiščite odgovor: Ali smo resnično emancipirane?

Janja Završnik

naš aero

glasilo kemične, grafične
in papirne industrije Celje

Celje, 29. februar 1980

Letnik XIX — št. 1

Uredniški odbor

Anton Svetelšek, Mihaela Žaberl,

Jelka Adrinek, Marjan Lednik,

Stane Kitak, Stane Lovrenčič,

Karmen Dovč, Cveta Robas,

Alenka Pregelj, Jože Randl

Vera Radič, Stane Brinovec

Glavni in odgovorni urednik

Jože Randl

Uredila

Janja Završnik

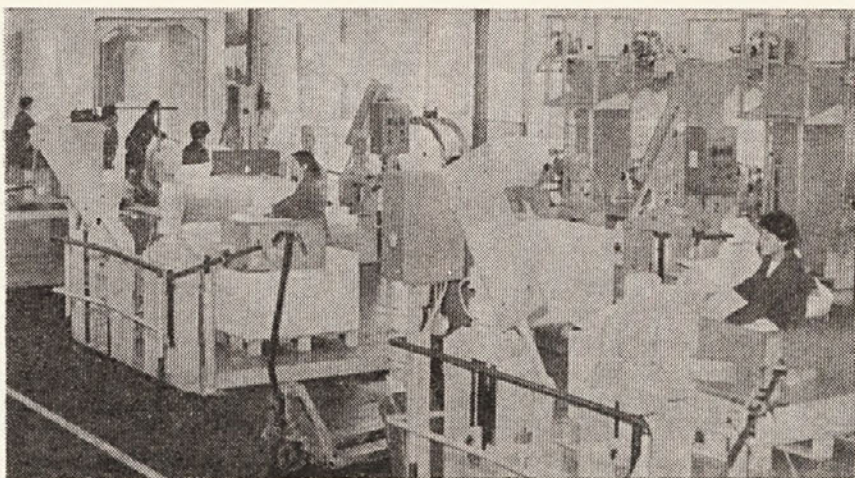
Tisk

Aero, tozd grafika

za tiskarno Drago Vračun

0 1483/1980

Osebnega zgleda v našem samoupravnem ravnanju ne smemo zanemariti

Za leto 1980 smo napovedovali že ob koncu 1979. leta, da bo izredno težko, naporno in da bomo morali vložiti veliko truda za to, da bomo poslovali vsaj tako dobro kot doslej.

Vse napovedi so se uresničile. Resolucije, navodila in podobno so vse od prve do zadnje vsebovale enotno misel — stabilizacija.

Rekli boste, da o tem že govorimo nekaj let. Res je. In vedno smo jo jemali in skušali upoštevati dokaj resno, čeprav ob koncu nismo izpolnili vseh ciljev tako, kot smo si jih zastavili.

Letos pa moramo dosledno in z zvrhano mero odgovornosti **varčevati**. Poiskati moramo vse notranje rezerve, da bomo zmogli vse napore in uspešno zaključili poslovno leto. Letošnje leto je odločilno. Ne le zaradi tega, ker zaključujemo eno srednjeročno obdobje, ampak tudi zaradi tega, ker ni vseeno, kako bomo pričeli novo srednjeročno obdobje.

Stabilizacijski in varčevalni ukrepi, ki smo jih bili dolžni v začetku leta v obliki resolucije in družbenih dogovorov o omejevanju porabe, bodo, upajmo, vsaj temeljito spremenili razmišljanja slehernega tako v delovnih organizacijah, kakor v družbenih dejavnostih.

Vendar pa vsi ti ukrepi ne pomenijo, da bo pri tem okrnjena možnost našega samoupravnega odločanja. Ne smemo jih tako razumeti. Dobro vemo, da smo doslej vsi skupaj trošili preko naših zmogljivosti, premalo smo varčevali, preveč smo izvrševali le svoje samoupravne pravice in premalo opravljali samoupravne dolžnosti. Ponovno ponavljam — vsi od prvega do zadnjega se moramo obnašati nad vse stabilizacijsko in odgovorno, samoupravno. Tu pa je veliko možnosti in ni se potrebno ozirati na sodelavca. Iščemo dobre zglede, ne slabe. Zakaj bi se primerjali s tistim, ki ni delaven, ki slabo izkorišča delovni čas, ki lahko opravi kopico privatnih stvari v dopoldanskem delovnem času. Pa tudi že svari prisotnost na delovnem mestu ni znak, da smo resnično dobro izvrševali svoja opravila in naloge.

Vsi se strinjamo s tem, da je naše delo premalo ustvarjalno in učinkovito ter da z njegovo vred-

nostjo ne moremo zadostiti potrebam našega visokega osebnega ali kateregakoli drugega standarda. Po drugi strani pa se vse premalo oziramo po pozitivnih vzgledih, ki so veliko učinkovitejši kakor negativni. Bolje delati se lahko naučimo le pri dobrih delavcih, ne slabih. Osebnega zgleda v našem samoupravnem ravnanju ne smemo zanemariti. Zakaj ne bi nekomu odkrito povedali, če slabo dela. Vendar pa moramo odpraviti tudi navade, ki smo se je navzeli v zadnjem času. Vse preveč lahko nam gre iz ust beseda kritike, vidimo le slabe strani. Zakaj pa ne znamo več nekoga pohvaliti in tudi povedati, da je priden, marljiv, pa tudi če ima določene slabe lastnosti.

Pri vsem našem ravnanju v letošnjem letu ne smemo pozabiti, da moramo ravnati z vsemi sredstvi izredno smotrno. Še težje delo čaka nas, delavce Aera, kajti v vseh preteklih letih smo poslovali dokaj dobro, to pa nas zavezuje, da bomo tako dobro gospodarili tudi letos.

Osnovna naloga celotnega gospodarstva v letošnjem letu je zmanjšati gospodarsko nestabilnost, kar pomeni — znižati visoko stopnjo inflacije in to ob razmeroma nizki rasti proizvodnje in realnega družbenega proizvoda ter korenitem zmanjšanju zunanjetrgovinskega primanjkljaja.

Redko uporabljam v svojih uvodnikih citate, vendar pa naj tale članek danes zaključim s citatom iz razprave tovariša Vinka Hafnerja, predsednika slovenskih sindikatov, na 6. seji centralnega komiteja:

— ... večje gospodarske stabilnosti ne moremo doseči le z večjo produktivnostjo dela, oziroma z boljšim izkoriščanjem človeških in materialnih zmogljivosti, temveč tudi z dejanskim zmanjšanjem vseh oblik porabe, osebne, skupne in splošne, torej z resničnim odrekanjem oziroma zateganjem pasu, da bi ga v naslednjih letih spet lahko preudarno raztegovali. Za uresničevanje take usmeritve pa niso potrebne le učinkovite družbene akcije in številni gospodarski in administrativni ukrepi, temveč tudi korenita sprememba naše miselnosti.

Trenutno stanje na področju urejanja dohodkovnih odnosov V DO Aero v letu 1980

Ker je vpeljevanje dohodkovnih odnosov v prakso življenjskega pomena za obstoj in razvoj posameznega TOZD, za enakopraven položaj vseh udeležencev v tem razvoju delovne organizacije kot celote, bi morali v letu, ki se pričinja, prav gotovo tem vprašanju v naši delovni organizaciji posvetiti veliko pozornosti.

Nujnost vpeljevanja dohodkovnih odnosov, oziroma »čistih računov«, med TOZD je toliko bolj pomembna, ker si ne moremo zamisljati nobene večje investicije brez združevanja sredstev med TOZD, torej brez skupnih vlaganj, iz česar sledi udeležba v skupnem dohodku. Prav tako na proizvodni program posameznih TOZD usmerja v vedno večjo proizvodno povezanost TOZD (od surovine do končnega proizvoda), ki se nadaljuje s prodajo v TOZD Trženje in kjer se pojavlja udeležba v skupnem prihodku.

S problematiko vpeljevanja dohodkovnih odnosov v prakso se srečujemo praktično že od sprejetja Zakona o združenem delu. V naši delovni organizaciji je bila formirana delovna skupina z namenom, da poskuša najti najboljše strokovne rešitve za konkretizacijo teh določil v prakso. V današnjem članku bi želela pojasniti nekatere dileme in odprta vprašanja, s katerimi se naša skupina srečuje pri svojem delu in razloge, zaradi katerih kasnimo pri vpeljevanju teh odnosov v prakso.

Čeprav se bo morda komu zdelo čudno, vendar menim, da je prav, če opozorimo, da je komisija strokovno telo, ki je sicer bila imenovana na delegatskem principu (sodelujejo predstavniki TOZD), da pa je njena osnovna naloga pripravljati strokovne predloge, dati sugestije, nakazovati strokov-

ne rešitve, pripravljati variantne izračune in praktične modele teh dohodkovnih odnosov, da pa morajo konkretne odločitve izhajati iz TOZD, kjer se dohodkovni odnos pojavlja, oziroma tiste TOZD, na katere se ta dohodkovni odnos nanaša. To omenjam predvsem zaradi tega, ker se je v 2. polletju leta 1979 zaostrišla zahteva po čimprejšnji ureditvi dohodkovnih odnosov med TOZD Celuloza Medvode za proizvodnjo samokopirnega — AC papirja. V ta namen so se sestale tudi družbenopolitične organizacije teh TOZD z namenom, da ugotovijo, kje so se stvari zaustavile in tedaj je bila postavljena zahteva po čimhitrejši razrešitvi odprtih vprašanj.

Kljub nekaterim očitkom, da tudi komisija za dohodkovne odnose ni v celoti opravila vseh nalog, je bilo končno le ugotovljeno, da se je zataknilo pri kalkulacijah in normativnih elementih skupnega prihodka in dohodka.

Naša komisija je o problematiki v zvezi s kalkulacijami in elementi skupnega prihodka opozarjala vseskozi, saj je od dogovora med TOZD odvisno, ali se odločijo za planske, dejanske ali kako drugače dogovorjene kalkulacije in elemente skupnega prihodka. Ker se je s strani TOZD Medvod pojavila zahteva po »poračun za leto 1979«, je bil izdelan poskusni model skupnega prihodka, ki izhaja iz faznega značaja proizvodnje AC papirjev med TOZD Kemija Celje in TOZD Celuloza Medvode.

Komisija je ocenila, da je ta model zelo poenostavljen model skupnega prihodka ali pravilneje rečeno, oblikovanje ITC (internih tržnih cen) na enotno dogovorjenih elementih skupnega prihodka.

Menimo, da tako poenostavljen model lahko služi za ugotavljanje in zasledovanje interno dogovorjenih cen med TOZD in da to ni čisti prihodkovni odnos zaradi naslednjih razlogov:

— model je upošteval dejanske rezultate 9. mesecev 1979. leta in ne normativno določenih elementov v strukturi skupnega prihodka oziroma dogovorjenih normativov;

— v elementih, niso upoštevani vsi elementi skupnega prihodka, ki jih obravnava SS;

— za ugotavljanje deležev je upoštevan skupni dohodek oziroma ostanek čistega dohodka, kar ni v skladu s SS;

— pri ugotavljanju deležev je upoštevano samo vloženo živo delo, medtem ko je udeležba iz minulega dela izpadla.

Vsa zgoraj navedena problematika pa so dejansko še odprta vprašanja, ki jih bo potrebno v fazi dograjevanja sistema dohodkovnih odnosov še razčistiti oziroma pomanjkljivosti odpraviti.

Zavedati se namreč moramo, da sistem dohodkovnih odnosov šele izgrajujemo, da je to proces, ki traja, proces, ki bo zahteval še dosti naporov, posebno z vidika njegove organizacijske in knjigovodske izpeljave.

To lahko podkrepimo tudi z ugotovitvijo, da se nekatere strokovne institucije, ki se izključno ukvarjajo z vpeljevanjem dohodkovnih odnosov v prakso, srečujejo pri svojem delu z vrsto problemov in dilemami dohodkovnih principov.

Naj na koncu navedem še dejstvo, da vzporedno z urejanjem udeležbe TOZD v skupnem prihodku moramo reševati tudi vprašanje skupnega dohodka kot rezultat združevanja sredstev.

Nahajamo se namreč pred novim srednjeročnim obdobjem 1981—1985, pred novimi ambicioznimi načrti posamezne TOZD. Praksa in izkušnje pa kažejo, da je le s skupnimi močmi (z združevanjem sredstev) možno realizirati kakršnokoli večjo investicijo.

Kljub različnim motivom za združevanje sredstev (zagotovitev surovinske osnove, skupna proizvodna in prodajna politika, skupen razvoj in nastopanje na trgu) bo potrebno vsekakor upoštevati tudi čisti dohodkovni motiv, kar pomeni, da poleg vračila združenih sredstev pričakuje tisti, ki je sredstva vlagal, tudi določeno nadomestilo za ta vložena sredstva.

Vsem tem problemom in vprašanju bo naša komisija v letu 1980 posvetila največ pozornosti in časa.

Predsednik komisije
za dohodkovne odnose
Sonja Krašovec

Besedo imajo predsedniki osnovnih organizacij ZS

IVANKA LEMUT

Ivanka Lemut (TOZD Kemija Celje):

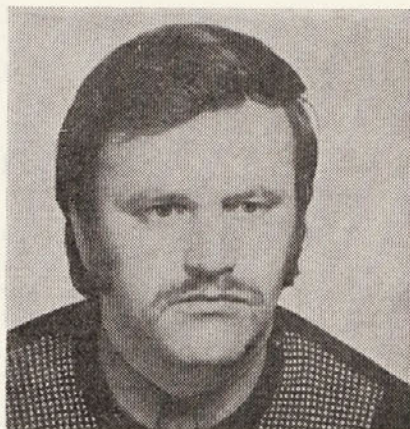
Akcijski program smo sprejeli že na občnem zboru in je zastavljen za čas od februarja do junija. Najpomembnejša področja našega dela so: analiza poslovanja in ob tem tudi stabilizacijski ukrepi; urejanje dohodkovnih odnosov med našo TOZD in TOZD Medvode. Vodili bomo kandidacijski postopek volitev za samoupravne organe. Sprejemali bomo dela nekaterih služb, kot npr. kadrovsko-socialni, službe za standard. Seveda se bomo vključili v razpravo o srednjeročnem planu 1981—1985. Stalno pa bomo tudi spremljali realizacijo ukrepov za boljše gospodarjenje in ukrepe izboljšanja delovne in tehnološke discipline.

Največ bomo morali storiti prav gotovo na področju urejanja dohodkovnih odnosov med TOZD, ki sta tesno povezana v reprodukcijsko celoto. Ti odnosi urejanja so bistveni tudi za poslovanje naše TOZD.

Drugo pa je seveda spremljanje ukrepov za učinkovitejše gospodarjenje. Same programe za stabilizacijo še nimamo, sodelovali pa bomo s koordinacijskim odborom za učinkovitejše gospodarjenje in gledali, da bo program upošteval navodila občinske resolucije za stabilizacijske ukrepe.

Alojz Smrekar (osnovna organizacija sindikata TOZD Medvode):

Čeprav je letos dan velik poudarek stabilizaciji, je naša tovarna in s tem OO sindikata že zadnji 2 leti aktivno delovala na tem pod-

ALOJZ SMREKAR

ročju z realizacijo akcijskega programa, ki je bil postavljen znatno višje od plana. Zato je ena osnovnih nalog sindikata, da spremlja stabilizacijska dogajanja na vseh nivojih delovnega procesa TOZD, druga večja naloga pa je uvedba dohodkovnih odnosov s Kemijo Celje in z dobavitelji naših surovin — z gozdarji in predelovalci lesne surovine ter kupci, ki kupujejo našo celulozo in papir.

Program dela in aktivnosti za leto 1980 pa postavlja med drugimi nalogami vključitev vseh delavcev tovarne v OO sindikata poživitev drugih dejavnosti (šport, kultura itd.) v okviru stabilizacijskih prizadevanj, razvijanje samoupravnih odnosov v TOZD in DO, večja povezava z OO ZS med TOZD v DO, v krajevni skupnosti, v panogi, priprave na volitve v DO in TOZD, ocena poslovanja v letu 1979, spremljanje gospodarskega načrta za leto 1980 in stabilizacijskega programa ter opozarjanje na neizvajanje sprejetih nalog. OO sindikata bo sodelovala še na vseh področjih družbeno-političnega in samoupravnega sistema v TOZD.

Franc Ribič — DSSS (bo opravljal funkcijo predsednika osnovne organizacije že drugo mandatno obdobje):

Ko ocenjujemo delo v preteklem obdobju, moramo biti zelo kritični. Občni zbori so pokazali, da kljub pozitivnim premikom, sindikat ne pomeni tiste organizacije, ki bi zasedla vse naše člane. Predvsem pa je potrebno opredeliti vprašanje usposobljenosti izvršnih odborov, skozi to lahko tudi pričakujemo

V januarju smo imeli v vseh TOZD in DSSS občne zборе osnovnih organizacij ZS. Ponekod so bili izvoljeni novi predsedniki, ponekod so funkcijo ponovno prevzeli dosednji predsedniki.

Pred posameznimi osnovnimi organizacijami ZS so letos postavljene mnoge naloge, ki jih bo potrebno izpolniti. Veliko nalog moramo opraviti v Aeru. Pogostokrat so OO ZS tiste, ki so nosilci teh nalog. Ena izmed osnovnih nalog pa je vsekakor izpolnjevanje stabilizacijskega programa in prizadevanj za čimboljše in uspešnejše gospodarjenje.

Besede imajo torej predsedniki osnovnih organizacij ZS:

FRANC RIBIC

uspešno ali neuspešno delo osnovnih organizacij.

Pomembno pa je zlasti naslednje: koordinacija med osnovnimi organizacijami v okviru konference ni zaživela v celoti. Vzroke smo ocenili že na našem občnem zboru. Osnovne organizacije in izvršni odbori so posamezna vprašanja, ki so povezana z delovno organizacijo, obravnavali precej izolirano, dogovorjena stališča na konferenci pa nismo uresničevali, v celoti v osnovnih organizacijah. V osnovnih organizacijah pa je pre malo skupnih dogovorov med družbenopolitičnimi organizacijami, samoupravnimi organi pa tudi med vodstvi, za enotno nastopanje.

To pa so stvari, ki jih bomo morali v letošnjem letu v celoti odpraviti in smo si tudi v programih dela za leto 1980 takšne cilje tudi zastavili.

Le povezano, ob skupnem prizadevanju, bomo lahko uresničevali naloge, ki so se nakopičile v tem letu. To pa so: uresničevanje določil Resolucije zastavljenih strokovnih in ostalih nalog, ki jih moramo opraviti, priprave srednjeročnega plana 1981—1985 in prizadevanje za čim uspešnejše pridobitve dohodka ob zelo zaostrenih pogojih gospodarjenja. Posebej pa bomo morali v tem letu kar najhitreje urediti dohodkovne odnose med temeljnimi organizacijami v okviru delovne organizacije in to celovito, tako kot je tudi nakazala

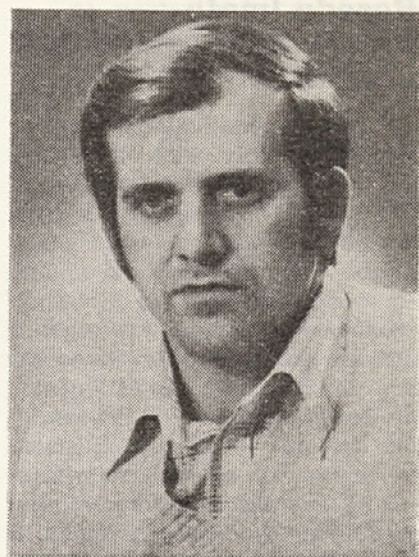

MIRA VRACUN

komisija za dohodkovno sporazumevanje. Na tem področju bo moralo biti prisotno več pripravljenosti odgovornih delavcev v TOZD, delavci v DSSS pa so dolžni strokovno prispevati čimveč k razčiščevanju posameznih vprašanj. V DSSS stojimo trdno na stališču, da smo odgovorni za strokovno pomoč pri urejanju dohodkovnih odnosov in tudi za ustvarjanje zdravega družbenopolitičnega ozračja, sporazumevajo pa se delavci v TOZD.

Pri nadaljnjem uresničevanju dohodkovnih odnosov pa je pomembna tudi učinkovita strokovna koordinacija na nivoju DO in zagotavljanje takšnih odnosov v posameznih temeljnih organizacijah, ki bodo pripomogli k povezovanju delavcev med temeljnimi organizacijami za uresničevanje skupnih interesov.

Poleg tega je pred nami še ena odgovorna naloga. Namreč v letošnjem letu govoriti o stabilizaciji ne pomeni nič drugega, kot pregledati naloge, ki jih nismo uresničili v preteklem obdobju in se dogovoriti za večjo odgovornost pri uresničevanju posameznih nalog s področja gospodarjenja. Zelo pomembno je, da bomo sproti preverjali rezultate gospodarjenja, uresničevanje posameznih nalog, ki so sestavni del plana, kot področje zunanje trgovine zniževanje vseh oblik porabe stroškov.

FRANC KOSU

Gospodarno obnašanje na področju reprezentance, potnih stroškov, službenih potovanj v tujino itd. Koordinacijski odbori za učinkovitejše gospodarjenje bodo sproti pregledovali uresničevanje zastavljenih nalog in podvzemali ukrepe za neizpolnjene naloge, zato bodo osnovne organizacije imele veliko dela.

Ob koncu še nekaj. Ko sprejemo dogovor s prve konference ZS Slovenije o uresničevanju Titove misli o kolektivnem delu in odgovornosti, moramo v osnovnih organizacijah zagotoviti kolektivno delo izvršnih odborov in večjo odgovornost vsakega posameznega člana za delovanje sindikalnih skupin za kvalitetno in pravočasno obveščanje in za krepitev samoupravnih družbenopolitičnih odnosov. Pomembna je odgovornost za ustvarjanje dobrih odnosov med vsemi delavci, saj bomo lahko le na ta način dosegli še boljše rezultate.

Mira Vračun (TOZD Trzenje, za predsednico OOZS je bila izvoljena že konec junija, ko so v tej TOZD imeli ustanovni občni zbor):

Pred nami ostajajo tudi v tem obdobju stalne aktivnosti. V prvi vrsti pa bomo pri svojem delu dali poudarek stabilizacijskim ukrepom. Aktivno bomo sodelovali v akciji »zaključni računi '79«. Trenutno moramo pospešiti še nekatere aktivnosti v sami TOZD. OO

ZS je sicer svoje naloge opravila, vendar pa je nekaj aktivnosti le v zaostanku za terminskim planom.

V polni meri si bomo tudi prizadevali, da bo zaživel delegatski sistem, formirati je potrebno še delegacije, ki jih do sedaj v naši TOZD še nismo izvolili in še delujejo v sklopu DSSS.

Ne smemo pa pozabiti tudi na delo mladih, ki sicer svojo dejavnost združujejo z delom mladih v DSSS, vendar premalo aktivno. Zato jih moramo zainteresirati za delo v organih samoupravljanja in delegacijah, kjer so mladi sedaj premalo zastopani.

Franc Kosu (TOZD Kemija Šempeter):

Kot prvo moramo v skladu z našim kolektivnim delom urediti medsebojne odnose in to tako v naši temeljni organizaciji, kakor med posameznimi TOZD.

Na drugi strani nam bo osnova za nadaljnje delo resolucija in le tako bomo lahko kaj naredili. Pri tem se mora maksimalno angaži-

rati vsakdo, če bomo hoteli kolektivno delati. Posameznik ne bo zmožal sam vsega dela.

Seveda pa bo osnova našemu delu prizadevanje za stabilizacijo. Z delom smo pričeli že v lanskem letu, v zadnjem trimesečju. Določene stvari smo že naredili, vendar moramo v najkrajšem času rešiti še nekaj nalog.

Pomembna pri vsem tem je tudi dobra koordinacija med TOZD in DSSS. Če bo to v redu, bomo tudi mi lahko dobro delali.

Opozoril bi rad še na naslednje. Če se stabilizacijsko obnašamo, se moramo vsi, od prvega do zadnjega, da tudi delavci za strojem vidijo, da smo vsi angažirani za boljše delo in gospodarjenje. Ko sem prevzemal to funkcijo, mi je bilo že tedaj jasno, da prevzamem težko in odgovorno nalogo. Upam, da bodo člani izvršnega odbora pripravljene dobro sodelovati, le tako bomo lahko izvrševali naloge, ki smo si jih zastavili.

Vse družbenopolitične organizacije morajo delovati skupno, da se v izhodišču ne bomo razhajali.

Resolucija je ena in velja za vse. Tudi to pa bo osnova za lažje delo.

Zvone Martinkovič (TOZD Grafika):

Seveda bomo v prihodnjem obdobju dali poudarek boljšemu gospodarjenju, pri čemer bo osnova vsekakor boljša storilnost, manj bolniškega staleža, zmanjšanje števila režijskih ur, ker to bremeni dohodek naše TOZD. Ker imamo veliko število bolniških staležev, bomo morali pregledati vzroke.

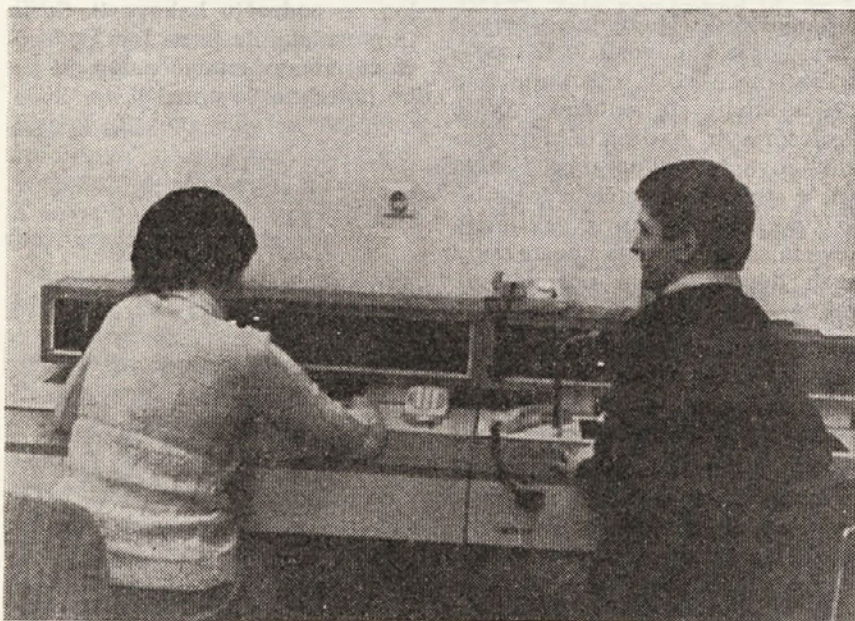
Aktivno sodelovanje s samoupravnimi in ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami se je že sedaj izkazalo kot dobro in tudi v prihodnje bomo teme, kot je npr. zaključni račun, obravnavali skupno.

Letošnje leto bo izredno težko za naše TOZD. Vezani smo na uvoz, težave imamo sploh s surovinami. Cen ne bomo mogli v nedogled poviševati, kot se je to dogajalo tudi v preteklem letu. V naše uspešno poslovanje ni vključeno le naše delo, ampak je k temu pripomoglo tudi naše oblikovanje cen. Letos na račun cen resnično ne bomo mogli dosegati večjega dohodka.

Grafika je še sploh v težjem položaju, ker bomo letos pričeli z gradnjo prve faze nove Grafike, to pa je še ena obveza več. Presneto dobro bomo morali gledati, kako bomo obrnili vsak dinar. Posebej če vemo, kakšni so letos tudi investicijski pogoji, kakšni so gospodarski pogoji, v svetu in doma. Zato ne bi več poudarjali težav, ki nas še čakajo.

Ponavljam še enkrat: Varčevati bo treba na vseh ravneh.

Kolikor poznam delavce TOZD Grafike, smo sposobni uresničiti vse naloge. Menim pa, da bodo morale odgovornost za normalen potek proizvodnje prevzeti vse strokovne službe. Vse prevečkrat se je v preteklosti dogajalo, da ni bilo dela, ker ni bilo materiala. Zato se letos v letu stabilizacije to naj ne bi več dogajalo. Predvsem menim, da je pomembno, da vse odgovorne službe in vodstvo poskrbijo, da ne bo stroja, ki bi stal radi pomanjkanja dela.

Velikokrat je zelo pomembno, kakšen bo prvi stik z delovno organizacijo. In prvič se srečamo po navadi prav s telefonistom ali z vratarjem. Priznam. Najraje kličem na Ipavčevo. Tam se mi z nizkim basom oglasi Tonček ali pa z žvrgolečim glasom zgovorna Ančka. Oba sta vedno dobre volje. Rada se pošalita in povesta kakšno novico. Zato sem ju tudi ovekovečila na fotografiji pri njunem delu.

Naš intervju

V tej rubriki vam tokrat predstavljamo tovarišico Cilko Jedlovčnik, diplomirano inženirko s področja kemijske tehnologije. V lanskem letu je 5. oktobra končala še magisterski študij na visoki šoli za organizacijo dela v Kranju in sicer s področja INTEGRALNEGA OPRAVLJANJA KAKOVOSTI.

Tovarišico Jedlovčnikovo poznamo že dalj časa, saj je v Aeru zaposlena že od januarja 1962. leta. Znana je, da enako zavzeto opravlja svoje delo (je namreč vodja službe kakovosti) kot dela v samoupravnih organih in komisijah.

Najin pogovor je bil v glavnem usmerjen na področje kakovosti. Mislim, da smo s tem področjem v naši delovni organizaciji premalo seznanjeni in da področju kakovosti morda posvečamo premalo pozornosti. Prav bi bilo, da bi problematiko kakovosti in področje dela kakovosti bolje spoznali. Vendar pustimo to za kdaj drugič. Osnovno izhodišče najinega današnjega razgovora je bila magisterska naloga tovarišice Jedlovčnikove, ki jo je opravljala s področja kakovosti.

— Kakovost pomeni dolgoročno naložbo, v kateri je potrebno voditi dolgoročno politiko. Potreba po zagotovitvi kakovosti je dojemljiva vsakemu v delovni organizaciji, vendar način, kako uveljavljati kakovost v proizvod, povzroča pogoste, težke dileme. Za razreševanje problemov in dilem na področju kakovosti se je v svetu razvila koncepcija sistema integralnega opravljanja kakovosti. Integralno opravljanje kakovosti v širšem smislu pomeni obravnavati in regulirati kakovost z vidika družbeno-političnih norm, tehnično-tehnološkega in ekonomskega

aspekta ter s stališča človeka kot dejavnika in nosilca vsega dogajanja.

Tako rast in razvoj naše delovne organizacije, težnja po čimvečji produktivnosti in želja po uspešnosti v konkurenčnem boju doma in v tujini je s tem povezana delitev dela narekovala potrebo po uvedbi integralnega sistema kontrole kakovosti.

Uspešno ste zagovorili magistersko delo z naslovom PROUČEVANJE MODELA INTEGRALNE KONTROLE KAKOVOSTI KOT KOMPONENTE SISTEMA REGULACIJE KAKOVOSTI V DO AERO CELJE. Ali nam lahko na kratko navedete nekaj o tem svojem delu?

— Magistersko delo je proučevanje in raziskava modela integralne kontrole kakovosti v pogojih naše delovne organizacije. Podane rešitve so kritično ocenjene tako s stališča teoretičnih izsledkov in dognanj, kakor tudi z vidika ostalih rešitev iz prakse. Lahko rečemo, da sem v teku študija pridobila dosti korisnega znanja, samo magistersko delo pa mislim, da predstavlja določen prispevek pri proučevanju, obravnavanju in spremljanju kakovosti.

Podiplomski študij integralnega opravljanja kakovosti je bil organiziran na VŠOD v Kranju leta 1977. Študij sta odlično vodila profesorja dr. Andrejčič in dr. Hudoklinova, tako v organizacijskem kot v strokovnem smislu in je bilo študij možno hitro zaključiti, seveda ob doslednem upoštevanju vseh dogovorov in postavljenih rokov.

Menim, da bi bilo dobro, če bi malo razložili pojem in sistem integralne kakovosti in kako je ta sistem izoblikovan v Aeru?

— Samo vgrajevanje kakovosti v industrijski proizvod se začne že pri osvojitvi ideje za nov izdelek in se nadaljuje preko marketinške raziskave tržišča, postavitev definicije kakovosti samega tehnično-tehnološkega razvoja izdelka. Nadaljuje se v redni proizvodnji in odraža na tržišču v eksploataciji kot dobra ali slaba kakovost. Pri tem je ena glavnih nalog integralnega sistema kontrole kakovosti posredovati proizvodnji

in ostalim službam točne in dovolj močne informacije, ki morajo biti seveda tudi pravočasne. Na osnovi teh povratnih informacij se izvaja regulacija, ki je tudi cilj in glavni smisel kontrole.

Aero ima integralni sistem kontrole kakovosti dokaj trdno postavljen, nerešeno je še spremljanje kakovosti sredstev za delo in spremljanje kakovosti naših proizvodov na tržišču.

Poleg spremljanja in povratnega informiranja obravnava, proučuje in uvaja integralni sistem kontrole kakovosti tudi načine povezovanja kakovosti z nagrajevanjem, sisteme spremljanja ekonomičnosti kakovosti, skrbi za vzgojo in izobraževanje za kakovost itd. Vse to zahteva določena specifična znanja, kot so matematično-statistične metode in tehnike, metode operacijskega raziskovanja in drugo. Potreba po poglobljenem in dodatnem znanju me je tudi privedla do odločitve za podiplomski študij.

Upajmo, da smo vam, dragi bralci, na ta način vsaj nekoliko obrazložili področje kakovosti. Tovarišici Cilki Jedlovčnik pa iskreno čestitamo ob magisteriju in ji želimo uspešno opravljanje nalog na področju kakovosti. Sama je povedala, da je na tem področju še mnogo, mnogo nalog, ki jih bo potrebno še opraviti.

Janja Završnik

*Dopisujte
v naše glasilo*

Predstavljamo vam

ZVONE RADIŠEK

V eni zadnjih števil v lanskem letu smo pričeli z rubriko, v kateri vam predstavljamo inovatorje naše delovne organizacije. Prvega smo vam predstavili Mirka Baboviča iz TOZD Grafika. V prvi številki letošnjega leta pa smo zaprosili za razgovor inovatorja ZVONETA RADIŠKA, zaposlenega v TOZD Kemija Šempeter, kjer je zaposlen že od leta 1969.

Končal je srednjo grafično šolo, trenutno pa zaključuje študij na višji šoli za organizacijo dela v Kranju.

Tovariš Radišek, koliko inovacij ste že ustvarili pri svojem delu?

— Prijavljeno imam eno tehnično izboljšavo in sicer je to izboljšava tehnološkega postopka pri izdelavi elkolith papirja. Tehnična izboljšava temelji na povečanju hitrosti impregnacije in na prihranku topil, ki jih uporabljamo kot surovine.

Sicer pa se z inovatorstvom ukvarjam že daljši čas, vendar pa nisem koristil možnosti, ki jih nudi delovna organizacija in naši tozadevni samoupravni akti.

Kako pride do razmišljanja o tem, da bi bilo potrebno določeno stvar izboljšati?

Sem delavec. Osnova za dobro delo pa je dobro pripravljen stroj in v meni je, da opazim napako. Včasih že z opazovanjem delovanja stroja iščem možnosti boljšega dela na stroju in boljšo izkoriščenost fizičnih kapacitet stroja. Pri tem mi je pomagalo tudi moje izobraževanje. Teoretično znanje pridobivam hkrati s praktičnim. Vendar pa je problem v tem, da

imamo v naši temeljni organizaciji zastarel strojni park, ki terja izboljšave. Nujno je, da nabavljamo novejšje stroje, bolj izpopolnjene. Pri izvajanju predlogov pomaža v veliki meri obrat strojegradnje, kjer izboljšujejo določene strojne dele in tako pripomorejo k večji ekonomičnosti proizvodnje.

In kakšno je vaše mnenje o urejenosti tega področja pri nas?

— To področje je bilo precej časa dokaj zanemarjeno. Zadnje leto pa je bilo v naši delovni organizaciji glede tega precej narejenega, velik korak naprej pa je bil storjen z ustanovitvijo društva DIATI. Zelo pomembno je, da je urejena stimulacija inovatorskega čela in da ima inovacijska dejavnost neko vzpodbudo. To tudi kaže vse večje število prijavljenih tehničnih izboljšav in koristnih predlogov.

In kaj po vašem mnenju ni najboljše urejeno? Bi bilo potrebno kaj spremeniti?

Moti me postopek ocenjevanja koristnih predlogov. Premalo smo pozorni, ko izbiramo člane strokovnih komisij. Ti so po strokovnosti sposobni pravilno ovrednotiti in oceniti predlog, v praksi pa so potem ocene pogostokrat nerealne, kar pa seveda ni niti najmanj vzpodbudno inovatorjem.

Pogoji za razvoj inovatorstva v delovni organizaciji so ugodni, zlasti odkar imamo na tem področju zaposlenega ustreznega strokovnjaka. V temeljni organizaciji pa na tem področju delamo zelo malo, skoraj nič, kar je razvidno tudi iz števila predlogov, ki jih prejmejo komisije. Nujno bi bilo, da bi imeli v temeljni orga-

nizaciji komisijo za inventivno dejavnost. Pot od zamisli do uresničitve predloga je sicer edina, ki jo trenutno imamo, vendar pa bi komisija v temeljni organizaciji lahko že določene stvari nakazala in ocenila. Tako pa potrebuje komisija na nivoju DO vse podatke od strokovnih komisij. Strokovna komisija naj bi predlagala višino odškodnine in faktor stimulacije. Strokovna komisija naj bi bila tista, ki bi dala že oblikovan predlog.

Ali je inovacija hitro realizirana, ali pa morda postopek od predloga do uresničitve inovacije traja predolgo?

Za reševanje koristnih predlogov je čas še kar sprejemljiv, ker so stimulacije nizke in ni komplikacij. Včasih je koristni predlog tudi tehnična izboljšava, ki lahko dosti pomeni in bi se to moralo tudi drugače ocenjevati. Drugače pa je s tehničnimi izboljšavami, kjer je pot od predloga do realizacije še nekoliko predolga; je pa v zadnjem času že nekoliko boljše.

Imate trenutno spet kakšen predlog za kakšno izboljšavo?

Trenutno imam tri predloge, ki pa niso toliko pomembni. So le izboljšave za boljše izkoriščenje časa in organizacijo v oddelku.

Prijavil teh predlogov ne bom, ker jih ne ocenjujem za tako pomembne.

Janja Završnik

Pridobitev v proizvodnji – nova tiskarska rotacija Gallus V 330 B

V svetu se vse uspešneje uveljavljajo novi samolepilni materiali za izdelavo samolepilnih etiket. Predvsem na področju označevanja cen in etiketiranja izdelkov, seveda pa tudi na ostalih področjih uporabe, ki se vse bolj širijo v poslovnem svetu.

V AERU bo kmalu dvajset let, odkar se je pričelo s proizvodnjo samolepilnih etiket. V vsem tem obdobju so pridobili naši delavci bogate izkušnje, ki so bile še kako potrebne pri stalni zahtevi tovrstnih izdelkov, pri katerih je bilo treba reševati čestokrat dokaj problematični tehnološki proces.

Oprema, na kateri smo delali in je bila v pričetku na višku tehnologije, danes ne ustreza več, oziroma ne dohaja nastajajočih potreb. Morali smo narediti prve korake, da smo obnovili obstoječe stroje s sodobnejšimi agregati za tisk, kar je bilo v takratnih pogojih edino mogoče. Še pred tem smo reševali del kapacitet s tiskarskim strojem, ki smo ga skonstruirali v našem strojnem obratu.

Idejo za razvoj oddelka za tisk samolepilnih etiket smo imeli že več let. Naša izhodišča so bila:

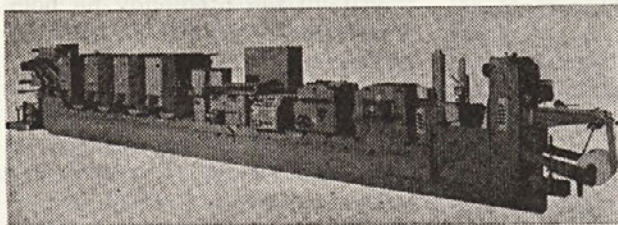
— Kako bolje ustreči potrebam tržišča, ki postaja iz leta v leto zahtevnejše?

— Kako pridobiti naročnike, ki so naročali izdelke v polah?

— Kako realizirati izvozne posle v dobavnih rokih, ki so največkrat zelo kratki?

— Kako doseči kvalitetne izdelke v zvitkih, saj je ta oblika za uporabnike samolepilnih etiket najprimernejša?

Strokovni delavci iz proizvodnje in vodstva TOZD Grafike so stalno spremljali razvoj trga in in potrošnika in pa seveda proizvajalca opreme, ter

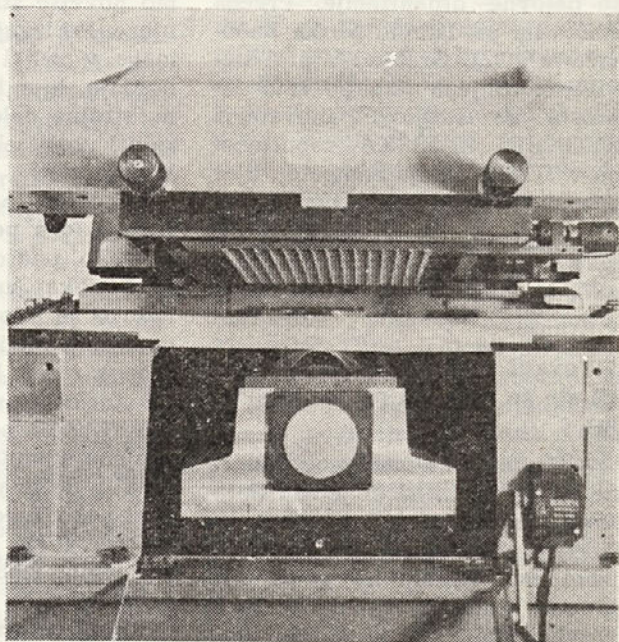

Tiskarska rotacija Gallus

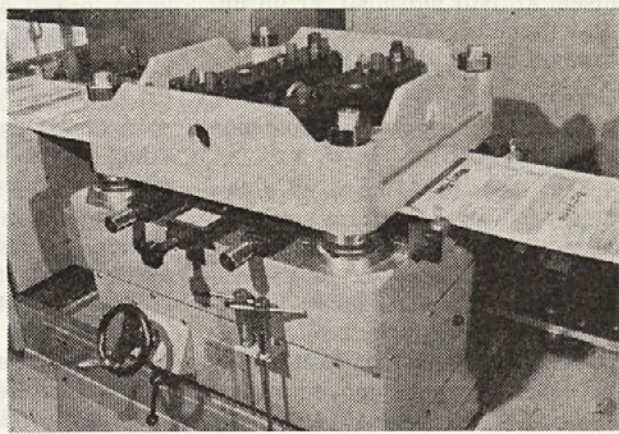
se po premisleku enotno odločili za proizvajalca opreme. Seveda pa se je delo šele pričelo, kajti do realizacije je bilo potrebno opraviti mnogo poti in vložiti veliko truda, vendar danes že lahko govorimo o proizvodnji z novo opremo.

Kot nova oprema je tiskarska rotacija za tisk etiket iz zvitka v zvitek. Deluje na principu kombiniranega sistema — pomično gibanje tiskovnega traku v stroju se preko kompenzacijske naprave preusmeri v rotacijsko gibanje. Opravljamo lahko operacije zaseka, po že ustaljenem postopku z rezalnimi linijami. Tovrstni zasek je tudi najracionalnejši in poleg tega še kvaliteten.

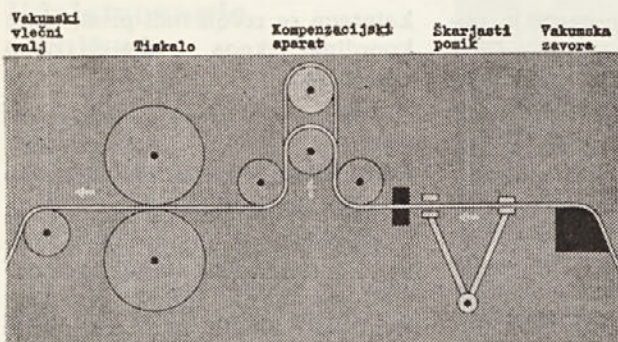
Pred operacijo tiska imamo pomično in kompenzacijsko napravo, ki omogoča spremembo gibanja tiskovnega traku iz vodoravno-ploskovnega v rotacijsko gibanje.

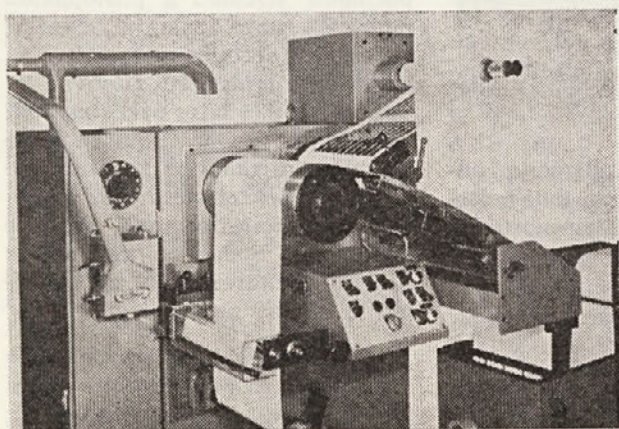
Zasekovanje

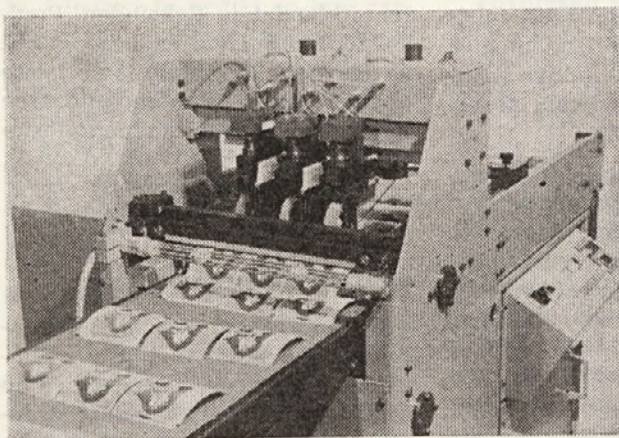
Izsekovanje

Kompensacijska naprava

Vzdolžni razrez

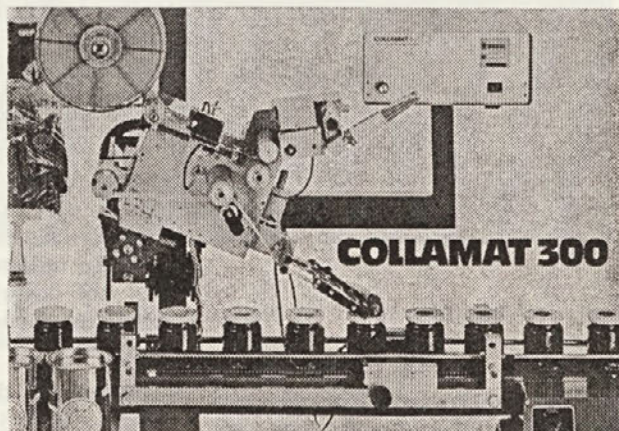

Prečni rezalec

Tako izvajamo na od 1 do 4 agregatih rotacijski knjižni tisk. V tej tehnologiji lahko dosežemo kvaliteto odtisa, ki se lahko meri s kvaliteto odtisa v tehniki mokrega ofsetnega tiska.

V nadaljnjih operacijah izvajamo sušenje tisknega traku s toplotnim postopkom, odvajanje odpadne mreže, vzdolžni razrez in navijanja v manjše ali večje zvitke.

Večje zvitke lahko nadalje previjamo na manjše enote ali pa izvršimo prečni razrez na posebnem prečnem rezalcu, ki je sestavni del investicije tiskarske rotacije.

Etiketirni aparat Collamat 300 (Guhl + Scheibler)

Možnosti na novi rotaciji so naslednje:

- kvaliteten, eno do štiribarven tisk,
- poljubna perforacija in izsek etiket,
- etikete v zvitkih, v cik-cak zloženem traku in v polah,
- maksimalna širina etiket 330 mm,
- maksimalna višina etiket 230 mm,
- maksimalni premer role 600 mm in jedra 45 do 90 mm,
- širina pole 60 do 330 mm, višina pole 60 do 610 mm,
- prirejena za vse sisteme dotiskovanja in etiketiranja.

Na novi opremi smo že izdelali nekaj lepih proizvodov, ki so za nas velika pridobitev. Tako si upamo trditi, da je velik uspeh v kvaliteti izdelkov, pri nižjih stroških na enoto proizvoda in to že pri srednjih nakladah. Pri velikih nakladah pa smo zmanjšali čas tiska za dva do štirikrat in se tem napravili nadaljni korak pri osvajanju proizvodov za avtomatsko etiketiranje.

Z osvojitvijo proizvodnje na novi tiskarski rotaciji lahko rečemo, da je to plod dolgotrajnega dela in prizadevanja mnogih članov kolektiva.

Kolektivno delo in odgovornost v ZSMS

V teku je javna razprava delovnega gradiva o nalogah Zveze socialistične mladine Slovenije pri uresničevanju pobude tovariša Tita o nadaljnjem poglobljanju kolektivnega dela ter demokratizaciji odnosov v družbenopolitičnem življenju in v vrstah ZSM Slovenije. Gradivo je osnova za razpravo in sprejem nalog na 6. seji republiške konference ZSMS.

ZSMS je široka mobilizacijska fronta mlade generacije. Z 9. kongresom ZSMS so bili postavljeni temelji idejnopolitične enotnosti delavske, kmečke, študentske ter srednješolske mladine. Doslej se je formalno že izoblikovala in potrdila enotna fronta socialistično opredeljene mladine, vendar mora biti nadaljnja akcija usmerjena v vseh okoljih v vključevanje še neorganizirane mladine v aktivno delo ZSMS. To pa predvsem pomeni nadaljnjo in dosti večjo krepitev OO ZSMS.

Dosledno uresničevanje delegatskega sistema zahteva kolektivno delo in vključitev najširšega kroga mladih ljudi v sfere dogovarjanja, kakor tudi v uresničevanje in opravljanje skupnih nalog in akcij, za katere smo se odločili po demokratični poti. Potrebno pa je zagotoviti tudi večjo koordinacijo med družbenopolitično aktivnostjo ZSMS in delovanjem delegatov, delegacij ter ostalih subjektov samoupravljanja.

SZDL s svojo raznoterostjo oblik dela daje široke možnosti ZSM, da lahko uresničuje svojo temeljno vlogo — uvajati mlade ljudi v sistem samoupravne demokracije.

Eden izmed osnovnih pogojev kolektivnega dela in odgovornosti v ZSMS je prav gotovo demokratizacija kadrovske politike. Z doslednim uresničevanjem načela rotacije, reelekcije in zamenljivosti kadrov, mora čim širši krog sposobnih mladih ljudi dobiti možnost za svojo uveljavitev v družbenem in političnem življenju. Širitev kadrovske baze pa zahteva prehodno temeljito idejnopolitično izobraževanje in usposabljanje čim širšega kroga mladinskih aktivistov. To nalogo pa je potrebno še bolj kot doslej koordinirati z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami.

Nadaljnja demokratizacija odnosov v ZSMS zahteva tudi nekatere dopolnitve organiziranosti naše organizacije.

OSNOVNA ORGANIZACIJA

V osnovnih organizacijah je potrebno preseči delo v ozkih krogih »izbrane elite« mladih, ki ne zagotavlja vsebinske širine in družbene učinkovitosti. Če hočemo mladinsko organizacijo in njeno aktivnost približati slehernemu mladincu, bo potrebno reorganizirati velike OO ZSMS na manjše ter organizirati razne oblike združevanja mladih po ulicah, soseskah ali velikih blokih.

Osnovna organizacija ZSMS voli izmed svojih članov predsedstvo za mandat dveh let. Iz sestave predsedstva izvolimo **predsednika**, katerega mandat traja **eno leto**, brez možnosti ponovne izvolitve; sekretarja — mandat eno leto, z možnostjo izvolitve še za eno enoletno mandatno obdobje. Izvolitev nadzornega odbora za obdobje dveh let.

V OK ZSMS, področne konference se OO ZSMS povezuje s fleksibilnim mandatom. Nadalje je treba dograjevati koordinacijske ZSMS v DO oziroma SOZD. Koordinacijski svet vodi predsedstvo kot kolektivni operativni organ, iz

katerega se izvoli tudi predsednik koordinacijskega sveta za dobo enega leta.

OBČINSKA KONFERENCA ZSMS

Bistvena je sprememba v zahtevi po pogostejši obliki dela občinske konference ter da bolj kot doslej postane ta organ družbena kontrola mladih nad realizacijo sprejetih sklepov. Mandat OK ZSMS traja dve leti, enako tudi za predsedstvo. Mandat predsednika OK ZSMS in predsedstva traja eno leto. OK ZSMS lahko izvoli tudi podpredsednika, vendar je potrebno stremeti k postopnemu odpravljanju te funkcije. Sekretar se izvoli iz sestave predsedstva za eno leto, z možnostjo ponovne izvolitve za eno leto. Sekretar vodi sekretariat, v OK ZSMS pa si je potrebno prizadevati za postopno ukinjanje sekretariatov ter za posamezne akcije formirati akcijske skupine, ki bodo sestavljene iz najbolj zainteresiranih, ne pa samo iz članov predsedstva.

MEDOBČINSKI SVET

Ta organ sestavljajo delegati posameznih OK ZSMS v regiji, število se določi v pravilih MS ZSMS, predsedniki OK so praviloma člani delegacij svojih konferenc. Mandat je fleksibilen. Predsednik MS je izvoljen samo enkrat na eno leto, sekretar pa se lahko ponovno izvoli še za eno leto. Obe funkciji se opravljata neprofesionalno.

REPUBLIŠKA KONFERENCA

Organiziranost republiške konference je podobno kot v občinskih konferencah, s tem, da se bo do kongresa izvolil še podpredsednik in sekretariat.

Priloga Anita Žohar

Udejstvanje v kulturi

Mnogo govorimo o kulturi, o vključevanju mladih v kulturno življenje na vasi in v mestu. Toda kakšne možnosti ima mlad človek, ki je osem ali več ur v tovarni, da svoje sposobnosti sprosti na tem področju? Koliko ovir mora premagati? Že sami ozki okviri delovnih organizacij, ki s pravilniki določajo proste dni za udeležbo na kulturnih in športnih prireditvah, zaostala miselnost neposrednih vodij, prepričanje, da je s tem, ko je plačal prispevek za SIS dal dovolj za kulturni razvoj, vse to negativno vpliva na mladega proizvajalca, učenca, kmeta.

Toda vkljub temu delavci tovarne Medvod sodelujejo v kulturnih in športnih društvih kot amaterji. V ta namen žrtvujejo svoj prosti čas in denarna sredstva.

Naš delavec Stane BRANK, elektrovarilec v vzdrževanju, je član KUD Oder mladih — treh herojev iz Pirnič. Sam pravi: »V društvu sem med mlajšimi člani, imel sem srečo, da je en član zapustil oder zaradi šole in da sem ga lahko nadomestil v igri EVGEN, skandinavskega pisatelja TANKERTDORSTA. Igra je bila prvič v živo uprizorjena v Jugoslaviji. Oder mladih je s to igro nastopil že v več krajih Slovenije. Gledalci in kritiki so igro različno sprejeli. Mene igra navdušuje. Navdušila je tudi gledalce in kritike na občinski in republiški prireditvi Naša beseda, kakor tudi na zaključnem srečanju gledaliških skupin Slovenije. Na 6. mednarodnem festivalu gledaliških skupin v Katovicah (Poljska) in na BRAMS-u v Beogradu je predstava dobila laskave ocene za ustvarjalno delo mladih znotraj ustvarjalnega procesa dela v prostem času. Čeprav ne tekmujemo in smo proti takim festivalom, smo vseeno ponosni na osvojeno nagrado v Katovicah za najboljšo predstavo v celoti, kakor tudi za nagrado za režijo in moško vlogo. Vse to se je ponovilo tudi na BRAMS v Beogradu. Naj omenim, da je zame osebno bilo veliko doživetje obisk nekdanjega nacističnega taborišča Auschwitz.

Nad vse slovesen je bil naš nastop v jugoslovanskem delu tega taborišča.

Ustvarjalni proces dela in združevanje različnih interesov, ki pripeljejo nas mlade v »teater« je tisto, kar naš Oder mladih v Pirničah oživlja, vzpodbuja in nam pripomore da nam je iz dneva v dan bolj priljubljen.

Pripravili smo program za dedka Mraza, pripravljamo pa musical DUMBARIJA, študiramo igre Ideali in koristi, Pozdravljen in nasvidenje ter Jabolko (krstna izvedba). »Iz take smo snovi kot kranjski komedijanti!« — »Oder je postal moj drugi dom!«

Povprašali smo režiserja nagrajene igre Petra MILITAROVA: Kakšno poslanstvo ima Oder mladih?

— Aktivna kulturna vzgoja, v sklopu te pa tudi gledališka, je motiv, ki nas združuje v Odru mladih. Združuje pionirje, delavce, kmete, študente. Ne ustvarjamo profesionalnega gledališkega delavca, pač pa sposobnega, močnega samoupravljalca. Kajti mlad človek s svojim ustvarjalnim procesom, s svojimi hotenji in v usmerjanju, ki mu ga nudi kontinuirana aktivna vzgoja, ima velike možnosti razširiti svoje obzorje znanja, čustvovanja in misli. Emocijo zna združiti z racijo. Tako izrazit poustvarjalni moment se spreminja v soustvarjalnega, mnogokrat v ustvarjalnega. Tak ustvarjalni proces dela združuje mlade v prijateljsvu, pomoč in ne

nazadnje v preoblikovanje samega sebe. S svojim delom neposredno posega v združeno delo, saj kot taki s svojo osebnostjo prinašajo nov utrip v opravljanje svojih delovnih nalog in pospešujejo družbeno politično aktivnost OZD, mladine, sindikata in zveze komunistov.

Oder mladih treh herojev ima že 10-letno tradicijo. Prve generacije so že mentorji, vodje, so že mladi dovolj usposobljeni ljudje, ki aktivno posegajo v družbeno politično življenje v krajih, v katerih prebivajo.

Naše vodilo je začeti s pionirji, spremljati in razvijati njihov ustvarjalni in soustvarjalni čut, samodisciplino, jih v njihovem fantazijskem svetu vključevati v družbeni proces. Pri Odru mladih, kakor tudi pri Odru pionirjev ni več neznan pojem svobodne menjave dela, kajti samoupravno kolektivno vodenje tako pionirjev, kakor tudi mladih je pri nas postala stvarnost.

Stiki z medvoškimi organizacijami, čeprav ne delujemo v Medvodah, menimo, so za nas zelo ugodni. To dokazuje že naš razgovor, dokazuje TOZD Celuloza s podarjenim papirjem za plakate, Color s polovičnimi cenami za barve, Donit s propagandnimi oglasi. Menim, da je to zelo pozitivno, čeprav Oder mladih ne deluje v medvoški krajevni skupnosti, pač pa je veliko naših članov zaposlenih v navedenih delovnih kolektivih.

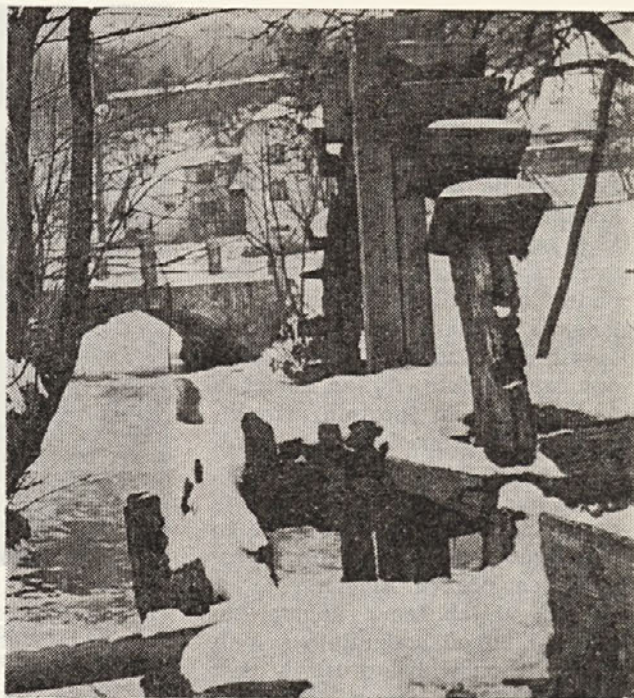
1

Ravnina, ki leži med Šmarno goro in Kranjem, med Polhograjskimi Dolomiti in Kamniškimi Alpami je največja prava ravnina na Slovenskem. Ima dvoje imen: Sorško polje in Kranjska ravan. Obe imeni sta v rabi. Meja naj bi bila reka Sava, pa tudi zgodovinska podrejenost kranjski ali škofjeloški občini.

Poznavalec narave si kaj lahko zamišlja, kako sta reka Sora in Sava ter potoki in hudourniki s strmih bregov naplavila prod v dolino in jo zasipali in zravnali, da je postala prava oaza sredi gorskega sveta. Kako debela plast je teh naplavin, z vrtanji še ni ugotovljeno. Izkušeno oko takoj ugotovi, kakšno nasipno moč je imela Sava, saj se reka Sora ne izliva vanjo nekje sredi ravnine, ampak teče odrinjena ob samem robu Škofjeloškega hribovja in šele v Medvodah se zlijeta v skupno strugo.

Sorško polje je bilo v prazgodovinski dobi nenaseljeno in je bilo v veliki večini poraslo z gozdovi. Krčili so ga postopoma in tako so večja naselja nastala le ob robu Sorškega polja, manjše vasi pa so nastajale ob cestah, ki so vodile po polju. Izjema je glavna cesta, kjer ni naselij, razen vasice Meja, kar dokazuje preteklost tega kraja. Da pa Sorško polje le ni bilo nenaseljeno, pričajo prazgodovinske gomile. V gozdnatih predelih Reteč in Godešiča jih je precej. Domnevajo, da sta na tem področju eno ali dve taborišči, ki naj bi bili istodobni gomilam. Doslej so bili v vseh gomilah ugotovljeni žgani pokopi z žaro. Kronološko so opredeljene v peto stoletje pred našim štetjem.

Sava je vrezala svojo strugo povprek čez ravnino, po večini v obliki kanjona. Dolina vzbuja pozornost po svoji izredni slikovitosti. Kakor da je zažgana, tako je

njena struga zarezana v trdo laboro, po večini do štirideset metrov globoko, obdana večinoma s strmimi, skoraj povsem navpičnimi stenami. Posebno slikovit je kanjon Save med vasema Čirče in Hrastje, kjer mu pravijo Zarica. Nižje naprej so ponekod kanjonske stene razčlenjene s terasami kakor pri Prebačevem, Trbojah itd., in tu je dolina nekoliko širša. Nič čudnega, da je Sava tako krepka prirodna meja v pokrajini; med Smlednikom in Kranjem ni niti enega mostu, nobene brvi. Če hočejo ljudje čez Savo, se morajo prepeljati s čolni. Nekaj mlinov je tu postavljenih na reko; samo opravki v mlinih motijo tišino te odljudne debri, sicer vlada tu mir in popolno zatišje. Gozd pokriva ta samotna kanjonska pobočja, kjer šumi Sava med skalami, navaljenimi s strmin. Sicer pa tej idiliki potekajo zadnji dnevi. Spodnji del te soteske je že pred leti zalilo jezero, ki je nastalo za jezom HE Medvode, s pričetkom gradnje jez v Mavčičah pa čaka ista usoda še zgornji del. Kaj se bo dogajalo na tem področju z vremenom, nihče ne more točno predvidevati. Dejstvo je, da do dograditve elektrane v Medvodah ta kraj ni poznal megle, kaj šele Brnik. In ko bodo zgrajene Mavčiče...?

Ko smo ob Savi, še drobna zanimivost. Ob tej reki so sloveli izredni izdelovalci mlinskih kamnov. Klesanje le teh sega celo v srednji vek, tvorili pa so jih daleč na Hrvaško. Nad Savo so še sedanji vidni sledovi klesanja.

Polhograjsko hribovje je nudilo človeku malo pogojev za naselitev. Sestavljajo ga namreč stari škrljavci in peščenjaki, kar so vododržne kamenine. Toda v znatnem delu ležijo na njih debele zapiate triadnega dolomita, ki je v njih izoblikovano vrhovje ob Polhograjski dolini z Grmado (898) pa tudi okrog Tošča (1021 m) in tja proti Medvodam in spodnji Sori. V dolomitu so izklesane zelo zanimive oblike, hude strmine in zelo priostreni, skoraj že roglati vrhovi. Toda dolomitne gore so obdane s starejšimi škrljavci in peščenjaki, v katerih je izoblikovano bolj položno hribovje z bolj širokimi, raspotegnjenimi kopami, pa tudi nižjimi višinami.

Od tod so vode največ usmerjene proti severu in severozahodu. Izdolble so tesne, globoke debri, največjo med njimi Ločnico, kjer stoji ob njenem zgornjem toku Knapovže; tam so nekdaj kopali svinec. Rudonosna žila je v nadaljevanju one iste kamenine, ki vsebuje tudi pri Litiji svinčeno in cinkovo rudo. DALJE PRIHODNJIČ

Sindikalno prvenstvo v hokeju

V Celju je hokej že dovolj poznan. Danes je celo vodilna športna panoga. V letih 1947 do danes je sodelovalo že preko 500 hokejistov, ki so si želeli, da bi nadaljevali s hokejem kot rekreacijsko dejavnostjo. Na pobudo nekdanjih igralcev in pa tudi drugih delovnih športnikov, se je pričela aktivnost hokeja v sindikalnih organizacijah.

Prva tekmovanja so se odvijala le z 2—4 ekipami, ki so se srečale enkrat na leto na dvo- ali tri-dnevnih turnirjih. Vendar prva pobuda je prinesla nove. Sindikalne ekipe so se iz leta v leto opremljale in tako omogočile kvalitetnejšo in masovnejšo rekreacijsko aktivnost v Celju.

Tako že tretjo sezono tekmujemo v celjski sindikalni kolejski ligi v dvokrožnem tekmovanju.

V sezoni 1977/78 je bilo odigranih 32 tekem.

V sezoni 1978/79 je bilo odigranih 36 tekem.

V sezoni 1979/80 (tekmovanje se zaključi v februarju) pa že 42 tekem.

REZULTATI SINDIKALNE HOKEJSKE LIGE 1979/80

Aero—Konus	7:2
Železarna—Aero	1:0
Aero—EMO	4:2
Aero—Opekarna	5:4
Aero—Zlatarna	6:4
Rek—Aero	6:2

LESTVICA

1. Zlatarna	10	38:19	(+ 19)
2. Rek	7	22:16	(+ 6)
3. Konus	7	20:26	(— 6)
4. Aero	6	22:19	(+ 3)
5. Železarna	5	10:16	(— 6)
6. EMO	4	19:24	(— 5)
7. Opekarna	3	16:27	(— 11)

Poleg hokejskega tekmovanja so določeni termini za treninge. Vsako leto pa je 1—2 krat določen dan za prosto drsanje, katerega se lahko udeležijo vsi člani sindikata.

Danes lahko govorimo, da so ekipe za rekreacijski hokej sindikalnih delovnih organizacij opravičile zaupanje in podporo, katera jim je bila dana. Moralno in materialno podporo smo sprejeli od izvršnega odbora osnovnih organizacij KS, referenta za šport in rekreacijo v DO ter od zbora telesne kulturne skupnosti občine Celje.

Za vodenje hokejske ekipe Aero kot za vodenje tekmovanja sindikalne lige pa je izreči priznanje tov. Gustavu Hönigmanu.

Tarnamo, da rekreativna vadba peša, da je v Aero vse manj rekreativcev. No, posnetek dokazuje, da se kljub temu nekaj delavcev le še ukvarja z rekreacijo.

Čas rezerviran za rekreacijo, pa je naslednji: na osnovni šoli Slavko Šlander vsak ponedeljek od 18.—21. ure in na osnovni šoli na Polulah vsako sredo od 17.—21. ure.

L I T E R A R N I U T R I N K I

»Ali je prišlo pismo?« Vprašanje je bilo vsakdanje, vedel je to, vendar ni mogel drugače. Tako težko je čakal to pismo, ki je prihajalo redno vsakih štirinajst dni in je prinašalo toliko lepega in novega v njegov vsakdan.

Zavil je skozi domska vrata proti vrtu. Pravzaprav to ni bil vrt v pravem pomenu besede, bil je pravi mali park. Vsi, ki so živeli v tem domu za ostarele, so se sprehajali po tistih treh poteh, kot da bi bile velike ceste. Ogledovali so si drevesa in cvetne grme, kot da jih vsakič posebej vidijo prvič. Opazili so vsako najmanjšo spremembo na vrtu in pogovarjali so se o njej, kot da je najpomembnejši dogodek dne. Sicer pa, mnogokrat je tudi v resnici bil to edini in najpomembnejši dogodek njihovega dne. Saj so bili dnevi v tem domu tako podobni drug drugemu, kot so podobni kamni na rečenem bregu. Zavil je okrog okrogle cvetlične grede in sedel na klop pod kostanjem. Snel je naočnike, zdelo se mu je da si tako odpočije oči. Edino delo, ki ga je imel, odkar je bil tukaj, je bilo branje. Zato se je bal, da ga bodo njegove stare oči izdale in da niti tega ne bi mogel več početi. Potem bi bil v resnici odslužen vojak tudi na tem področju. Po poti je stopical Jože. Jože je bil drobčen možic, ki bi mu težko prisodil, da je bil svoj čas železar. Vendar je bil še vedno čvrst in zdrav, kljub težkim in dolgim letom dela v železarni. Pod pazduho je nosil časopis in se že naprej pripravljal, da bi začel politizirati z njim. Rad se je pogovoril o tem, kako danes ne znajo več gospodariti in o tem, kako zapletena je politična situacija v svetu. Jože je prisedel k njemu in razgrnil svoj časopis. Izta kostanja so posijali prvi jutranji topli sončni žarki. Toplota jima je dobro dela. Rada sta imela tople jesenske dneve.

»Polde, a je prišlo pismo?« je vprašal Jože.

»Ne, ni!« je rekel skoraj žalostno. »Že tri dni ima zamude, da niso zboleli, me skrbi!«

»Ne bi rekel, verjetno imajo preveč dela, pa ne utegnejo pisati.«

»Vedno redno pišejo, nikoli še niso izpustili pisma. Vsakih štirinajst dni, odkar so tam, prej so pa prihajali na obisk.«

»Preveč se vznemirjaš zaradi tega, moji ne prihajajo niti ne pišejo, pa mi je prav tako dobro«, je vzdihnil Jože.

»Ni res, ni ti dobro, koliko dni si že preležal v postelji prav zaradi tega, ker si bil žalosten, ne bolan, žalosten si bil in čakal si njihovih pisem in obiskov, prav tako kot čakam jaz.«

»Da, kako ne bi, zgradil sem jim hišo — otrokom, pustil sem jim jo. Da jim nisem v nadlego, sem po ženini smrti prišel rajši sem. Zdaj so pa čisto pozabili name. Že pol leta ni bilo nikogar. Vse sem jim dal, mojim otrokom, sebe sem jim dal, zdaj pa me ne poznajo več.«

»Veš kaj Jože, večkrat sem te že mislil vprašati, zakaj jim pa ti ne pišeš. Morda pa niso prejeli tvojega zadnjega pisma, pa si mislijo, da ti ni do tega, da bi si dopisovali. Mislijo da imaš rajši tukajšnji mir, ki si si ga izbral.«

»Daj no mir, prosim te lepo, kaj pa tveziš, saj vendar ne bom jaz starec prosil mladež za milost, kaj si pa mislijo?«

»Jože ne razburjaj se no, samo razmišljal sem na glas. Saj veš kako je z vsemi nami. Sedimo in razmišljamo in se prestavljamo iz kota v kot, brez da bi kaj pametnega počeli, zato pa postajamo vsak dan bolj čudni.«

»Veš Polde, ti si drugačen, ti si šolan človek, zato drugače gledaš na te stvari, bolj z glavo veš kot jaz, jaz pa gledam samo s srcem. Rad jih imam mojega fanta in dekle. Tudi njune otroke in ženo in moža imam rad. Zato me boli, ko se mi vse bolj zdi da sem to svojo ljubezen vsa ta leta vlagal v prazno. Nihče mi je ne vrača odkar nimam več Katje.«

Potem sta raje molčala. Gledala sta cvetice okrog katerih so se spreletavale čebele in razmišljala vsak o svojem bivšem domu in o svojih otrocih. Vsi, ki so bili tukaj so razmišljali le o preteklosti. Nihče ni razmišljal o bodočnosti. Kajti bodočnost se je tu skrčila le na jutri in morda še na pojutrišnjem. Dalje pa že ni segala. Po poti sta koracljali dve starki. Ena suha in visoka, druga majhna in okrogla. Bili sta prav smešen par, še si ju takole gledam. Pa sta vseeno prebili skupaj vsak dan. Mnogokrat sta se sprli in prav smešni sta bili v svoji jezi. Polde in Jože sta se jima vedno smejala. Nikoli nista mogla razumeti, zakaj so lahko takšne malenkosti, ki so vznemirjale njiju tako pomembne, da se morata pripraviti.

»Kateri dan je danes, Emilija?« je vprašala visoka.

»Sobota«, je odvrnila okrogla.

»Kakšna sobota, saj so ti možgani zaspali, petek je!«

»Oh«, je odvrnila okrogla, »jaz sem pa mislila, da je sobota.«

Tako sta začeli svoj jutranji prepir in se sprehajali dalje.

Jože in Polde sta se nasmehnila in se spogledala. Vsak dan znova sta se takole zabavala na njun račun. Potem sta počasi vstala in se napotila proti domu, kajti želela sta slišati poročila ob desetih. Tega nista nikoli zamudila. Popila sta še sojjo kavico in malo pokramljala s Katarino. Katarina je skrbela za majhen bife in za pošto. Zato je vedno vedela kaj novega. Vsi so radi pokramljali z njo. Imela je prikupen nasmejan obraz in nihče ni vedel, zakaj si je izbrala prav ta dom, lahko bi našla mnogo boljše službo. Vendar jo je delo očitno veselilo in ni kazalo da bi želela oditi. Vsi so bili zadovoljni zaradi tega. Malo mladosti je dobro delo, tudi tem starim zidovom ne le ljudem.

V vas so redko zahajali. Nekako od rok jim je bila. Le tisti redki, ki so zahajali v cerkev so se ob nedeljah in praznikih napotili tja.

Ko sta se naslonila na pult, ju je Katarina pomenljivo pogledala in ju vprašala: »Kot običajno?«
»Da«, sta odgovorila oba hkrati in željno gledala preko pulta da bi čim prej zvedela za vse novice.

»Špegličevi so dobili telička« je začela Katarina. Govorila je čez ramo medtem, ko je kuhala kavo. Špegličevi so bili najbližji sosedje iz vasi, kjer je Katarina živela. Niso poznali Poldeta in Jožeta a ona sta poznala njih in prav to je bil čar teh pogovorov. Vedela sta vse o teh ljudeh, če sta jih slučajno srečala sta jih lahko prepoznala a oni niso vedeli zanju.

»Najmlajši, Stane, se je odločil ostati doma«, je nadaljevala, »kar naenkrat se je odločil, prej pa še slišati ni hotel za kmetijo, vedno je govoril, da bo ostal v mestu. Menda je bil nesrečno zaljubljen ali kaj. Doma so tega zelo veseli.«

Prednjo je postavila kavo in se jima nasmehnila. Pomežiknila je Jožetu, kar je pomenilo, da ima zanj še posebno novico. »Včeraj zvečer vas je nekdo iskal. Možak srednjih let. Čeden, hodil je z berglo. Rekel je da pride danes sem. Prespal je v gostilni.«

Jože in Polde sta se spogledala. Kdo neki bi to bil. Invalid. Sin Jožko ne, saj je bil zdrav kot dren. Sonjin mož Igor tudi ne. Močno ju je mikalo izvedeti, kdo bi to bil.

»Pošta pride danes popoldne«, je še dodala Katarina, »menda se je nekaj zataknilo v mestu.«

Joža se je pogladil po bradi in ugotovil, da se mora takoj obriti. Obisk dobi pa bi ga pričakal takole kosmat. Polde ga je samo potrepljal po ramenu. Razumel ga je. Njega pa je še vedno skrbelo, kaj je s sinovim pismom. Že pol leta je bil v Švici na specializaciji. Bil je zdravnik. Vedno sta si bila zelo blizu. Žena je zgodaj umrla, ko je bil fant še otrok. Tako sta bila drug drugemu vse. Tudi potem, ko se je poročil se med njima ni nič spremenilo. Imel je zelo razumevajočo ženo, ki je imela Polde ta zelo rada. Če ni utegnil pisati sinu, je pisala ona. Prej, ko so bili še doma, so se pa videvali. Vsakih štirinajst dni. Če nista mogla priti k njemu je pa on odšel v mesto. Teh srečanj je zelo pogrešal.

Iz misli ga je zdramil motor, ki se je ustavil pred zgradbo. Bil je eden vaških fantov, ki je pripeljal moža, ki je s težavo zlezal z zadnjega sedea. Opiral se je na palico. Polde je takoj vedel, da je to Jožetov obiskovalec. Vstopil je počasi in previdno, kot da se boji, da ni prišel prav. Stopil je proti Katarini in jo tiho vprašal, če je Jože Prodan tu.

»Seveda«, je hitela Katarina, »tako bo prišel, šel se je samo malo očedit za svoj obisk, saj ga že dolgo ni nihče obiskal«. Potem ga je še vprašala, s čim mu lahko postreže in neznanec je naročil pivo ter počasi sedel za eno od miz. Bil je videti utrujen, kljub zgodnji uri.

Nekaj časa je še trajalo preden je prišel Jože. Bil je ves dišeč in čeden kot da se je pripravil za proslavo. Polde se je nasmehnil predse in si mislil, takšne smo pa trdimo da smo stari.

Potem je stopil proti mizi za katero je sedel neznanec. Bilo je videti, da tudi on ne ve prav, kdo ga je prišel obiskat. Potem je le — oni dvignil pogled in njune oči so se srečale in objela sta se. Bil je Jožko. Postaran in strt, nekako drug človek. Gledala sta se nekaj časa in nista vedela kje bi začela pogovor.

Jože je povabil Poldeta naj prisede. Dolgo sta že delila vse velike in male skrivnosti, zato si je Jože želel da bi posedel z njima.

Jožko je jel pripovedovati o nesreči v kateri se je težko poškodoval in uničil avto. Mislil je, da ne bo preživel. Nikomur ni dovolil, da bi pisal o tem očetu. Rekel si je, da bo očeta obiskal takoj, ko bo toliko zdrav, da bo to zmožel. Če bi umrl, bi že pravočasno izvedel za to. Ni hotel, da bi oče po nepotrebnem zgubljal živce in trpel, ko je bilo že za vse ostale dovolj trpljenja.

Dan se je že nagibal v večer, a oni trije so še kar sedeli in kramljali. O vsem mogočem so se morali še pogovoriti, čas pa je tako neumiljeno preganjal, da so jim misli begale iz predmeta na predmet in nobene misli niso znali prav zaključiti. Potem je Jožko pogledal na uro in vprašal Katarino, če bi bilo mogoče najti kakšno prenočišče za noč v domu. Katarina se je spet samo nasmehnila kar je pomenilo, da je to že urejeno. Polde in Jože pa sta vedela, da imata pred sabo nov zanimiv in vesel dan, saj ga bo z njima prebil eden njunih. Zazdelo se jima je, da bosta v bodoče le še mislila tudi na bodočnost in ne le na jutrišnji dan. Saj sta vendar po vseh teh mesecih čakanja doživela takšno veselo presenečenje.

Dora Rovere

PRAVILNA REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE št. 9/1979

Vodoravno: ŠARPLANINEC, SREČNO NOVO LETO, KARIES, POLJČANE, OTIP, IRAN, FAŽANA, BIK, ŠAR, KANAL, EN, KOČO, ČE, CELEBES, IGMAN, EKS, JK, SKORJA, OKTOBER, TAST, NORVEŽAN, TVOR, NECA, SARAJEVO, KORELAT, HORACIJ, RTANJ, APA, RA, PAV, EST, JO, ARAK, AVE, VAL, ARIJA, NAL, ANATOL, RAB, ND, REIMS, VRH, JAVORŠEK, SAR. ELIS, ČLANICA, AKT, EL, ANAM.

– Ali ne veš? Današnja tekmo bo prenašala televizija!

– Lahko bi bil malo bolj originalen, Lojze! Poljubljaš čisto enako kot Janez, Marko in Tone!

– Prevajalec: recite mu, da ne, in mu prisolite klobuto!

– Naš novi maser ga bo hitro spravil pokonci!

– Kaj bi vam še lahko ponudili: kavo, viski, taxi?

B.V.
Clayton

Nekaj, kar bi vašo ženo naredilo seksi? Predlagam vam steklenico viskija.

Mali oglas pod ženitnimi ponudbami:

»Hiša brez ženske je kot žarnica brez elektrike. 62 let imam in sit sem teme.«

»Res ne razumem, kaj vidite moški na tej Raquel Welch«, reče žena možu, ko odhaja iz kina. »Če odmisliš njene lasse, obraz, postavo, kaj pa ostane?«

»Ti,« ji odvrne mož.

Štiriletna punčka se je skregala z mamico. Prinesla je kovček in začela vanj spravljati svoje stvari.

Mamica: »Kam pa greš, ljubica?«

Punčka: »Nazaj k moji štoklji!«

Tiskarski škrti ali trema:

V tem tiču grmi zajec.

Kar lahko storiš jutri, ne odlašaj na danes!

Vabilo na otvoritev strelišča:

1. točka: Streljanje častnih gostov.

Kdor z malim ni zadovoljen, mu večji ne bo zrasel!

Kdor drugemu jamo koplje, je sam svoje sreče kovač!

Opera iz arije Trubadur.

»Sinoči sem pred vašo hišo videl zelo lep avto. Ali je tvoj?«
 – Odvisno. Kadar je opran, je ženin; ko je prašen, ga vozi sin; ko je v mestu odprt disko, ga vozi hčerka. Ko pa je potreben pranja ali popravila, je moj.

– Viktooor!

Sredi mestnega trga sedi Janez z ribiško palico in gleda predse. Midoči ga posmehljivo vpraša:

»Ali prijemljejo, a?«

»Prijemljejo, prijemljejo. Vi ste že enajsti!«

– Vaš mož mi je že marsikaj povedal o vas, a nisem mogel verjeti...

Mama zmerja hčer:

»Draga moja, to se ne bo dobro končalo – zaročena si s pekom, videvaš se pa tudi z mesarjem!«

»Vem, mama,« ji odgovori hči, »ampak človek ne živi samo od kruha!«

– Pred sedemnajstimi leti je šel moj mož po kruh, pa sem prepričana, da se bo vrnil brez njega!

»Očka!«

– Ja, sine.

»Zdaj hodim v gimnazijo in moral mi boš kupiti enciklopedijo!«

– Kar misli si! Ko sem bil jaz tvojih let, sem veselo hodil peš!

